

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDА ØEA
od 13. srpnja 2017.¹

Predmet C-341/16

**Hanssen Beleggingen BV
protiv
Tanje Prast-Knipping**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberlandesgericht Düsseldorf (Visoki zemaljski sud u Düsseldorfu, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Sudska nadležnost i izvršenje sudske odluke – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 2. stavak 1. – Nadležnost prema domicilu tuženika – Članak 22. stavak 4. – Isključiva nadležnost u postupcima koji se odnose na registriranje ili valjanost žigova – Spor koji se odnosi na identitet nositelja žiga Beneluxa – Postupak pokrenut protiv formalnog nositelja žiga Beneluxa radi odricanja od pravâ na žig u svojstvu nositelja”

I. Uvod

1. Odlukom od 14. lipnja 2016., koju je Sud zaprimio 16. lipnja 2016., Oberlandesgericht Düsseldorf (Visoki zemaljski sud u Düsseldorfu, Njemačka) uputio je Sudu zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje članka 22. točke 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudske odluke u građanskim i trgovackim stvarima (u dalnjem tekstu: Uredba Bruxelles I)².
2. Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Hanssen Beleggingen BV i Tanje Prast-Knipping u vezi sa žigom Beneluxa kojeg je potonja formalna nositeljica.
3. Sud koji je uputio zahtjev želi doznati primjenjuje li se na postupak koji je pred njim pokrenut pravilo o isključivoj nadležnosti propisano u članku 22. točki 4. Uredbe Bruxelles I za postupke „koji se odnose na registriranje ili valjanost [žigova]”, a prema kojem njemački sudovi – uključujući sud koji je uputio zahtjev – nisu nadležni da o njima odlučuju. Ako se, s druge strane, na taj postupak ne bi primjenjeno navedeno pravilo o isključivoj nadležnosti, njemački sudovi bili bi nadležni primjenom pravila o općoj nadležnosti iz članka 2. stavka 1. te uredbe.

1 Izvorni jezik: francuski

2 SL 2001., L 12, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavje 19., svežak 3., str. 30.). Sud koji je uputio zahtjev naveo je razloge zbog kojih se ta uredba, koja je u međuvremenu stavljena izvan snage Uredbom (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudske odluke u građanskim i trgovackim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavje 19., svežak 11., str. 289.), primjenjuje *ratione temporis* na okolnosti u glavnom postupku. Vidjeti točku 13. ovog mišljenja.

4. U nastavku ču navesti razloge zbog kojih smatram da se na sudske postupak poput onoga pokrenutog pred sudom koji je uputio zahtjev – u kojem se traži da osoba koja je formalno registrirana kao nositelj žiga izjavi da ne polaze prava na taj žig i da se odriče svoje registracije kao nositelja navedenog žiga – ne primjenjuje pravilo o isključivoj nadležnosti iz članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I.

II. Pravni okvir

5. Prema pravilu o općoj nadležnosti iz članka 2. stavka 1. Uredbe Bruxelles I, „[u]z poštovanje odredaba [te] Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo”.

6. Članak 22. točka 4. prvi podstavak navedene uredbe, koji se nalazi u njezinu poglavlju II. odjeljku 6., naslovom „Isključiva nadležnost”, predviđa da, bez obzira na domicil, u postupcima koji se odnose na registriranje ili valjanost patenata, [žigova], dizajna ili druga slična prava koja moraju biti deponirana ili registrirana isključivu nadležnost imaju sudovi države članice u kojoj se zahtjeva deponiranje ili registriranje, u kojoj je deponiranje ili registriranje obavljeno ili se u skladu s instrumentom Zajednice ili međunarodne konvencije smatra obavljenim.

III. Glavni postupak, prethodno pitanje i postupak pred Sudom

7. Glavni postupak odnosi se na prava u vezi sa žigom Beneluxa. T. Prast-Knipping, tuženica u glavnem postupku, boravi u Hamminkelnu (Njemačka). Pri Uredu Beneluxa za intelektualno vlasništvo (OBPI) registrirana je kao nositeljica figurativnog žiga br. 361604, prikazanog u nastavku.

8. Registracija tog žiga zatražena je 7. rujna 1979. u korist društva Helmut Knipping. Nakon dostavljanja potvrde o nasljeđivanju, kojom potvrđuje da je ona jedina nasljednica H. Knippinga, T. Prast-Knipping 14. studenoga 2003. ishodila je od OBPI-ja upis spornog žig na svoje ime.

9. Hanssen Beleggingen BV (u dalnjem tekstu: Hanssen Beleggingen), tužitelj u glavnem postupku, društvo je čije se sjedište nalazi u Nizozemskoj.

10. Zahtjevom društva Hanssen Beleggingen traži se da T. Prast-Knipping pred OBPI-jem izjavi da ne polaze prava na sporni žig i da se odriče svoje registracije kao nositeljica žiga. U prilog svojem zahtjevu Hanssen Beleggingen ističe da je, nakon niza prijenosa spornog žiga, ona postala stvarna nositeljica prava na taj žig. On stoga smatra da ima zakonsko pravo od T. Prast-Knipping tražiti davanje predmetne izjave pred OBPI-jem.

11. Presudom od 24. lipnja 2015. Landgericht Düsseldorf (Zemaljski sud u Düsseldorfu, Njemačka) odbio je zahtjev, s obrazloženjem da se Hanssen Beleggingen nije mogao protiv T. Prast-Knipping pozvati na pravo koje se temelji na stjecanju bez osnove, s obzirom na to da ona nije bila pogrešno registrirana u registar žigova Beneluxa kao formalni nositelj spornog žiga. Taj je sud smatrao da je sporni žig bio dio imovine H. Knippinga u trenutku njegove smrti i da je taj žig stoga prenesen na T. Prast-Knipping kao na jedinu nasljednicu po osnovi univerzalne sukcesije. Navedeni sud nije se očitovao o međunarodnoj nadležnosti njemačkih sudova, a koju T. Prast-Knipping nije osporila.

12. Hanssen Beleggingen podnio je žalbu protiv te odluke Oberlandesgerichtu Düsseldorf (Visoki zemaljski sud u Düsseldorfu). Taj je sud izrazio sumnje u odnosu na međunarodnu nadležnost njemačkih sudova. U tom pogledu naglašava da bi se ta nadležnost mogla temeljiti na članku 2. stavku 1. Uredbe Bruxelles I, s obzirom na to da T. Prast-Knipping ima domicil u Njemačkoj. Međutim, isključiva međunarodna nadležnost nizozemskih sudova utemeljena na članku 22. točki 4. Uredbe Bruxelles I mogla bi isključiti međunarodnu nadležnost njemačkih sudova.

13. Navedeni je sud nadalje pojasnio da se, sukladno članku 66. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012, Uredba Bruxelles I primjenjuje *ratione temporis* u glavnom postupku, s obzirom na to da je postupak pokrenut 10. siječnja 2015.

14. U tim je okolnostima Oberlandesgericht Düsseldorf (Visoki zemaljski sud u Düsseldorfu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Obuhvaća li pojam postupaka „koji se odnose na registriranje ili valjanost [žigova] [...]” u smislu članka 22. točke 4. Uredbe [Bruxelles I] također i postupak u kojem se traži da osoba koja je formalno registrirana kao nositelj žiga Beneluxa u registar žigova Beneluxa pred [OBPI-jem] izjavi da ne polaže prava na predmetni žig i da se odriče svoje registracije kao nositelja žiga?”

15. T. Prast-Knipping i Europska komisija podnijeli su pisana očitovanja. Rasprava nije održana.

IV. Analiza

16. Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita Sud primjenjuje li se na sudske postupke poput glavnog postupka, u kojem se traži da osoba koja je formalno registrirana kao nositelj žiga Beneluxa pred OBPI-jem izjavi da ne polaže prava na taj žig i da se odriče svoje registracije kao nositelja navedenog žiga, članak 22. točka 4. Uredbe Bruxelles I.

17. T. Prast-Knipping i Komisija smatraju da na to pitanje treba odgovoriti negativno. Slažem se s tim stavom zbog sljedećih razloga.

18. Sud je već imao prilike izjasniti se o dosegu pravila o isključivoj nadležnosti iz članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I, posebno u presudi Duijnsteet³. Jedno od pitanja koje je Sud raspravio u toj presudi odnosilo se na tumačenje pojma postupaka „koji se odnose na registriranje ili valjanost patenata” u smislu članka 16. stavka 4. Konvencije o nadležnosti i izvršenju sudske prakse u građanskim i trgovackim stvarima od 27. rujna 1968.⁴ Smatram da je ta presuda, koja se odnosila na postupak sličan glavnom postupku u ovom predmetu, iznimno važna za potonji. Ističem da je Sud zaključke iz navedene presude u bitnome potvrdio u presudi GAT⁵.

19. Predmet Duijnsteet odnosio se na postupak koji je pokrenuo F. M. J. J. Duijnsteet, stečajni upravitelj društva BV Schroefboutenfabriek, protiv L. Goderbauera, bivšeg direktora tog društva, kako bi mu se naložilo da prenese na društvo u stečaju podnesene patentne zahtjeve i priznate patente u dvadeset i dvjema državama za izum do kojeg je došao L. Goderbauer dok je bio zaposlen u tom društvu⁶.

20. Sud je smatrao da je taj pojam autonoman pojam koji treba ujednačeno primijeniti u svim državama ugovornicama⁷.

3 Presuda od 15. studenoga 1983. (288/82, EU:C:1983:326)

4 SL 1972., L 299, str. 32. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavje 19., svežak 15., str. 3.; u dalnjem tekstu: Briselska konvencija). O obvezici da se za potrebe tumačenja članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I uzme u obzir sudska praksa koja se odnosi na članak 16. stavak 4. Briselske konvencije vidjeti točku 25. ovog mišljenja.

5 Presuda od 13. srpnja 2006., GAT (C-4/03, EU:C:2006:457, t. 14. do 23.)

6 Presuda od 15. studenoga 1983., Duijnsteet (288/82, EU:C:1983:326, t. 3.)

7 Presude od 15. studenoga 1983., Duijnsteet (288/82, EU:C:1983:326, t. 19.) i od 13. srpnja 2006., GAT (C-4/03, EU:C:2006:457, t. 14.)

21. Prilikom tumačenja tog pojma Sud je naglasio da je isključiva nadležnost u postupcima koji se odnose na registriranje ili valjanost patenata, koja je dana sudovima država ugovornica u kojima se zahtijeva deponiranje ili registriranje patenta ili u kojoj je deponiranje ili registriranje obavljeno, opravdana time da su ti sudovi u boljem položaju za odlučivanje o slučajevima u kojima se sam spor odnosi na valjanost patenta ili činjenicu deponiranja ili registracije⁸.

22. Slijedom toga, Sud je presudio da je doseg tog pravila o isključivoj nadležnosti, koje je usko tumačeno u skladu s ranije navedenim ciljem blizine, ograničen na sporove koji se odnose na valjanost, postojanje ili prestanak patenta ili na ostvarenje prava prvenstva po osnovi ranije prijave⁹.

23. Na kraju svojeg obrazloženja Sud je utvrdio da postupak koji je pokrenut pred sudom koji je uputio zahtjev nije ulazio u doseg određen u članku 16. stavku 4. Briselske konvencije, s obzirom na to da se nije odnosio na valjanost ili registraciju spornih patenata, već isključivo na pitanje je li nositelj prava na patent bio L. Goderbauer ili društvo u stečaju Schroefboutenfabriek, što je trebalo utvrditi na temelju pravnih odnosa koji su postojali između predmetnih stranaka¹⁰.

24. Čini mi se da je to obrazloženje u cijelosti primjenjivo na ovaj predmet zbog sljedećih razloga.

25. Kao prvo, Sud je već imao prilike presuditi da, u odnosu na jednakovrijednost tih dviju odredaba, treba osigurati kontinuitet u tumačenju članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I i članka 16. točke 4. Briselske konvencije, sukladno uvodnoj izjavi 19. te uredbe¹¹. Naime, članak 22. točka 4. navedene uredbe odražava istu strukturu kao i članak 16. točka 4. Briselske konvencije i usto sadržava gotovo istovjetne formulacije¹². S obzirom na to, prema ustaljenoj sudske praksi, tumačenje koje je Sud dao u odnosu na odredbe Briselske konvencije vrijedi i za odredbe Uredbe Bruxelles I, ako se odredbe tih akata mogu smatrati istovjetnima¹³.

26. Kao drugo, ne vidim nikakav razlog zašto se kriterij koji je Sud uspostavio u području patenata u presudi Duijnste¹⁴ ne bi primjenio na sporove u području žigova. Naime, s jedne strane, u tekstu članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I nije uspostavljena nikakva razlika između sporova u području patenata i onih u području žigova. S druge strane, pojmovi valjanost, postojanje, prestanak i ostvarivanje prava prvenstva po osnovi ranije prijave također su relevantni za područje žigova.

27. Kao treće, primjenom kriterija koji je Sud uspostavio u presudi Duijnste¹⁵, utvrđujem da se glavni postupak u ovom predmetu ne odnosi na valjanost, postojanje, prestanak žiga ili na ostvarivanje prava prvenstva po osnovi ranije prijave. Naime, ovaj se spor odnosi isključivo na pitanje je li nositelj spornog žiga T. Prast-Knipping ili Hanssen Beleggingen, što treba utvrditi na temelju pravnih odnosa koji su postojali između stranaka, kao što je to bio slučaj u glavnom postupku u predmetu Duijnste. Drugim riječima, kao što je to pravilno naglasila Komisija, ovaj se spor ne odnosi na žig kao takav, već na utvrđenje njegova nositelja, pitanje koje nije vezano uz registraciju ili valjanost navedenog žiga u smislu članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I.

8 Presude od 15. studenoga 1983., Duijnste (288/82, EU:C:1983:326, t. 22.) i od 13. srpnja 2006., GAT (C-4/03, EU:C:2006:457, t. 21. do 23.)

9 Presude od 15. studenoga 1983., Duijnste (288/82, EU:C:1983:326, t. 23. do 25.) i od 13. srpnja 2006., GAT (C-4/03, EU:C:2006:457, t. 15.)

10 Presuda od 15. studenoga 1983., Duijnste (288/82, EU:C:1983:326, t. 26.)

11 Presuda od 12. srpnja 2012., Solvay (C-616/10, EU:C:2012:445, t. 43. i navedena sudska praksa)

12 Jedina razlika u tekstu odnosi se na izraz „na temelju odredaba određene međunarodne konvencije“ iz članka 16. stavka 4. Briselske konvencije, koji je postao izraz „u skladu s instrumentom Zajednice ili međunarodne konvencije“ iz članka 22. točke 4. prve rečenice Uredbe Bruxelles I.

13 Vidjeti osobito presude od 16. srpnja 2009., Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, t. 18.), od 12. srpnja 2012., Solvay (C-616/10, EU:C:2012:445, t. 42. i navedenu sudsку praksu), od 10. rujna 2015., Holterman Ferho Exploitatie i dr. (C-47/14, EU:C:2015:574, t. 38.) i od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, t. 22.).

14 Presuda od 15. studenoga 1983., 288/82, EU:C:1983:326 (t. 24. i 25.)

15 Presuda od 15. studenoga 1983., 288/82, EU:C:1983:326 (t. 24. i 25.)

28. U tom pogledu okolnost da se u postupku koji je pokrenuo Hanssen Beleggingen traži da se T. Prast-Knipping odrekne svoje registracije kao nositeljice spornog žiga ne znači da se na glavni postupak primjenjuje pojам postupaka „koji se odnose na registriranje ili valjanost [žigova]” u smislu ranije navedene odredbe. Naime, taj je zahtjev samo sekundarni u odnosu na glavni zahtjev, koji je usmjerjen na to da se utvrdi da sporni žig ne pripada T. Prast-Knipping, zato što postoje privatni sporazumi u kojima je predviđen prijenos tog žiga u korist društva Hanssen Beleggingen¹⁶. Kao što sam to već objasnio u prethodnoj točki, takav se spor ne odnosi na valjanost, postojanje, prestanak kao ni na ostvarivanje prava prvenstva po osnovi ranije prijave.

29. Dodajem, kao četvrto, kao što su to istaknuli T. Prast-Knipping i Komisija, da se cilju blizine koji se želi postići tom odredbom ne protivi to da se na glavni postupak ne primjenjuje pravilo o isključivoj nadležnosti koje je utvrđeno tom odredbom¹⁷. Naime, vrsta argumenata koji su ispitani u glavnem postupku, a koji se odnose na stjecanje bez osnove i na doseg sporazuma sklopljenih između privatnih osoba¹⁸, nema nikakve veze s pitanjem valjanosti ili registracije spornog žiga. Stoga sudovi države u kojoj je registriranje obavljeno nisu u najboljem položaju za odlučivanje o takvim argumentima.

30. S obzirom na sve prethodno navedeno, zaključujem da se na glavni postupak ne primjenjuje pravilo o isključivoj nadležnosti iz članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I. Slijedom toga, njemački sudovi – uključujući sud koji je uputio zahtjev – kao sudovi države članice u kojoj T. Prast-Knipping, tuženica u glavnem postupku, ima domicil, međunarodno su nadležni za donošenje odluke u tom postupku, primjenom pravila o općoj nadležnosti predviđenog u članku 2. stavku 1. te uredbe.

31. U tom pogledu pojašnjavam da to što se u navedenom sporu može eventualno primijeniti članak 5. točka 3. navedene uredbe, s obrazloženjem da se tužba društva Hanssen Beleggingen osobito temelji na stjecanju bez osnove, nema utjecaja na nadležnost njemačkih sudova u smislu članka 2. stavka 1. iste uredbe. Naime, u prvoj od tih odredaba propisana je osnova *dodatne* nadležnosti – ne *isključive* – u odnosu na osnovu koja je predviđena u drugoj odredbi.

32. Podredno, ako bi Sud trebao presuditi da se na glavni postupak primjenjuje članak 22. točka 4. Uredbe Bruxelles I, samo su sudovi države članice u kojoj je izvršena registracija žiga nadležni o njemu odlučivati. Naime, tom se odredbom propisuje osnova isključive nadležnosti čiji je učinak isključenje primjene pravila o općoj nadležnosti iz članka 2. stavka 1. te uredbe.

33. Prema informacijama koje je dao sud koji je uputio zahtjev, primjena članka 22. točke 4. Uredbe Bruxelles I pretpostavlja da njemački sudovi nisu nadležni za odlučivanje u glavnem postupku¹⁹.

34. U tom kontekstu želim također istaknuti doseg presude Brite Strike Technologies²⁰. Točno je da je Sud u toj presudi presudio da se članku 71. Uredbe Bruxelles I, tumačenom s obzirom na članak 350. UFEU-a, ne protivi to da se pravilo o sudskoj nadležnosti za sporove koji se odnose na žigove i dizajne Beneluxa, navedeno u članku 4.6. Konvencije Beneluxa o intelektualnom vlasništvu (žigovi i dizajni)²¹ (u dalnjem tekstu: Konvencija Beneluxa), primjenjuje na te sporove.

16 Vidjeti točke 10. i 11. ovog mišljenja.

17 Vidjeti točku 21. ovog mišljenja.

18 Vidjeti točke 10. i 11. ovog mišljenja.

19 Vidjeti točku 12. ovog mišljenja.

20 Presuda od 14. srpnja 2016. (C-230/15, EU:C:2016:560, t. 66.)

21 Konvencija Beneluxa o intelektualnom vlasništvu (žigovi i dizajni) od 25. veljače 2005., koju su u Haagu potpisali Kraljevina Belgija, Veliko Vojvodstvo Luksemburg i Kraljevina Nizozemska, stupila je na snagu 1. rujna 2006.

35. Međutim, smatram da ta sudska praksa nije relevantna za utvrđenje međunarodne nadležnosti njemačkih sudova, pitanje koje se postavlja u glavnom postupku, s obzirom na to da Savezna Republika Njemačka nije stranka Konvencije Beneluxa. Naime, teško je zamisliti da konvencija koje Savezna Republika Njemačka nije stranka može proizvesti obvezujuće učinke u odnosu na njemačke sudove. Naglašavam da se presuda Brite Strike Technologies²², za razliku od ovog predmeta, odnosila na postupak koji je bio pokrenut pred nizozemskim sudom.

36. To tumačenje potvrđuje, ako je potrebno, tekst članka 71. stavka 2. točke (a) Uredbe Bruxelles I, koji se, prema svojem sadržaju, primjenjuje na „sud države članice koja je stranka konvencije o posebnome pravnom području”²³.

37. Slijedom toga, ako bi Sud presudio da se na glavni postupak primjenjuje članak 22. točka 4. Uredbe Bruxelles I, njemački sud koji je uputio zahtjev bio bi dužan, primjenom članka 25. te uredbe, po službenoj dužnosti proglašiti se nenađežnim. Samo u slučaju da je glavni postupak bio pokrenut pred sudom države članice Beneluxa taj bi sud mogao, primjenom presude Brite Strike Technologies²⁴, uzeti u obzir članak 4.6. Konvencije Benelux za potrebe ispitivanja svoje nadležnosti.

V. Zaključak

38. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodno pitanje koje je uputio Oberlandesgericht Düsseldorf (Visoki zemaljski sud u Düsseldorfu, Njemačka) odgovori na sljedeći način:

Na sudske postupke poput glavnog postupka, u kojem se traži da osoba koja je formalno registrirana kao nositelj žiga Beneluxa pred Uredom Beneluxa za intelektualno vlasništvo (OBPI) izjavi da ne polaže prava na taj žig i da se odriče svoje registracije kao nositelja navedenog žiga, ne primjenjuje se članak 22. točka 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskeh odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

22 Presuda od 14. srpnja 2016. (C-230/15, EU:C:2016:560)

23 Moje isticanje. Članak 71. Uredbe Bruxelles I propisuje:

„1. Ova Uredba ne utječe ni na koju konvenciju čije su stranke države članice, a koja, s obzirom na neko posebno pravno područje, uređuje [sudske] nadležnost, priznavanje ili izvršenje sudskeh odluka.

2.

S ciljem njezina jedinstvenoga tumačenja, stavak 1. primjenjuje se na sljedeći način:

(a) ova Uredba ne sprečava sud države članice koja je stranka konvencije o posebnome pravnom području, od prihvatanja nadležnosti u skladu s tom konvencijom, čak i ako tuženik ima domicil u drugoj državi članici koja nije stranka te konvencije. Sud pred kojim se vodi postupak u svakome slučaju primjenjuje članak 26. ove Uredbe;
[...]"

24 Presuda od 14. srpnja 2016. (C-230/15, EU:C:2016:560)